

Green
Life

ส่องสถานการณ์...

การลักลอบค้าช้าง

ช้าง เป็นสัตว์ที่มีความผูกพันกับคนไทยมาช้านาน แต่กระนั้น การล่าช้าง สัตว์คู่บ้านคู่เมือง ยังปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ล่าสุดกรณีช้างป่าในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ถูกฆ่าเพื่อตัดเอางาและอวัยวะเพศ อีกทั้งต่อมาไม่นานได้พบลูกช้างป่าที่อาจถูกจับมาจากป่าบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่ น้ำภาชีรวมทั้งพบลูกช้างป่าตายในพื้นที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งการตายของช้างป่าและหลักฐานการจับลูกช้างได้ก่อกระแสทำให้ประชาชนทั้งหลายต่างห่วงใยและกังวลใจถึงสถานการณ์การลักลอบฆ่าช้างและจับลูกช้างในเมืองไทยเป็นอย่างมาก

รศ.ดร.สมโภชน์ ศรีโกสามาตร ภาควิชา

ชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล กล่าวว่า จากเหตุการณ์ช้างป่าที่ถูกฆ่าอย่างโหดร้ายทารุณที่เกิดขึ้น อาจสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของการล่าช้าง แต่ถ้ามองในแง่ของสถานการณ์การลักลอบฆ่าช้างเพื่อเอางาพบว่าสถิติที่ผ่านมา ไม่ได้บ่งบอกว่าสถานการณ์มีความรุนแรงที่มากขึ้นไปกว่าเดิม แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงและเฝ้าระวังอย่างมากคือ การลักลอบค้าลูกช้างป่า

“ประเทศไทยมีประชากรช้างป่าประมาณ 3,500 ตัว กระจุกกระจายเป็นหย่อมเล็กหย่อมน้อยตามขนาดป่า บางพื้นที่มีประชากรเพิ่มขึ้น เช่น เขาอ่างฤๅไน จ.ฉะเชิงเทรา แต่บางพื้นที่ประชากรมีขนาดเล็กมาก นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีช้างเลี้ยงอีกประมาณกว่า 3,000 เชือก ซึ่ง 95 เปอร์เซ็นต์อยู่ในการครอบครอง

ของเอกชนรายใหญ่ไม่กี่ราย

สำหรับสถิติข้อมูลอัตราการล่าและจับช้างป่าเพื่อเอางาของไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลการล่าและจับช้างป่าในปี พ.ศ.2518-2522 มีช้างป่าตายประมาณ 90 ตัว เฉลี่ยมีช้างป่าตายปีละ 18 ตัว/ปี ต่อมาระหว่างปี 2540-2544 พบช้างป่าตาย 50 ตัว เฉลี่ยมีช้างป่าตายปีละ 12 ตัว/ปี ในปี 2535-2545 มีช้างป่าถูกล่าเอางา 29 ตัว เฉลี่ยมีช้างป่าตายปีละ 2.9 ตัว/ปี

ฉะนั้นการพบช้างตาย 1 ตัว ในขณะนี้ ก็ยังไม่สามารถบ่งชี้ว่า สถานการณ์มีความรุนแรงมากกว่าที่ผ่านมา แต่ทั้งนี้ก็เป็นนิมิตหมายที่ดีว่า เมื่อเจ้าหน้าที่รัฐ สื่อ และประชาชนมีความตื่นตัวต่อเหตุการณ์มากเท่าใด ก็ย่อมมีผลต่อการลดอัตราการ

ตายของประชากรช้างป่าได้มากขึ้นเป็นเงาตามตัว

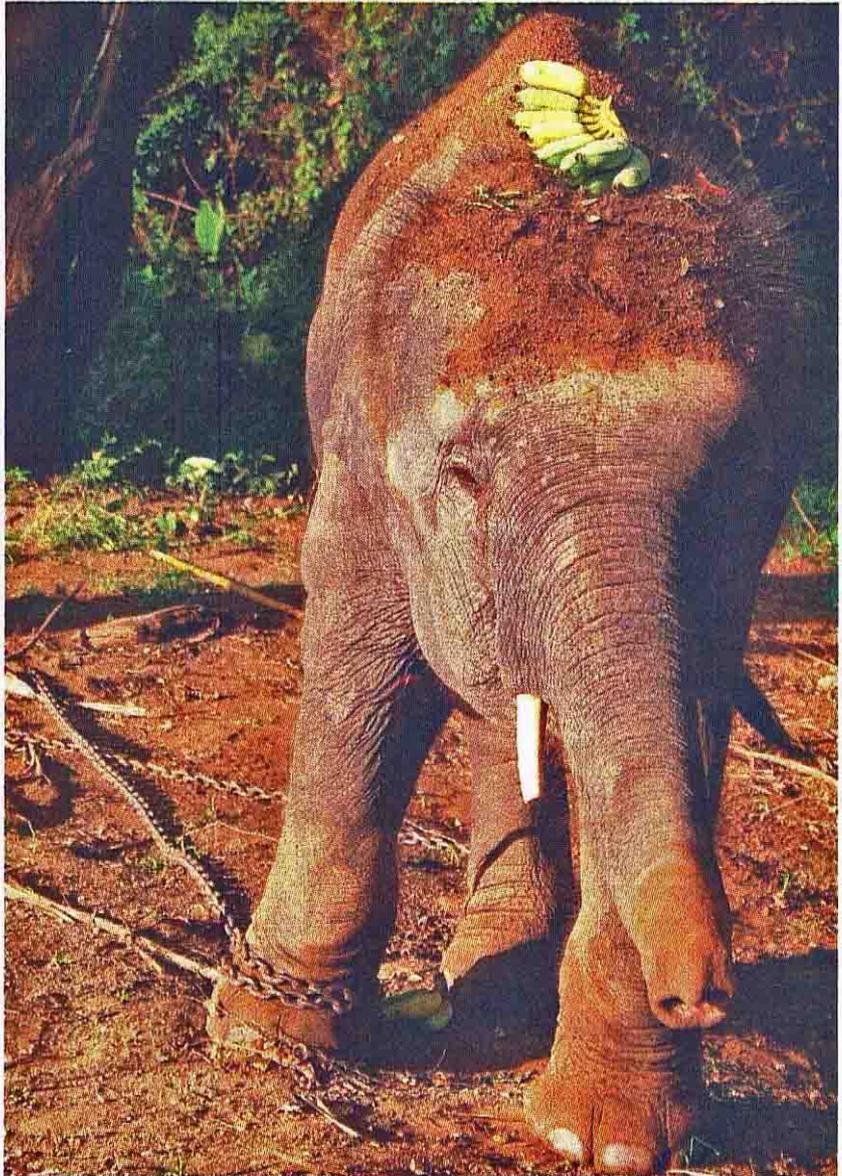
ถึงกระนั้นแม้จะพบว่า การล่าช้างเพื่อเอางามีสถิติที่ลดลง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วง คือ การลักลอบนำเข้าและจับลูกช้างป่าเพื่อส่งออกนอกประเทศ เพราะประเทศไทยมีฐานะเป็นทั้งผู้บริโภคและผู้ค้าสำคัญในภูมิภาค จากข้อมูลการสำรวจของนักวิชาการในต่างประเทศระบุว่าในปี 2543-2547 ประเทศไทยส่งออกช้างไปจีนและญี่ปุ่น จำนวน 69 ตัว และในปี 2551 มีรายงานการลักลอบค้าขายช้างจากพม่าไปสู่จีนและไทย โดยช้างมากกว่า 240 ตัว ถูกนำเข้ามาในช่วง 18 เดือน

การลักลอบจับลูกช้างป่าไม่สามารถประเมินจำนวนได้ในแต่ละปี แต่ทั้งนี้ก็มีการยืนยันว่า ลูกช้างหลายตัวในประเทศไทย ที่มีอายุต่ำกว่า 1 ปีถูกจับมาจากป่า อีกทั้งเครือข่ายอนุรักษ์ช้างกาญจนบุรี เชื่อว่าลูกช้างส่วนใหญ่มีการนำเข้ามาจากพม่า เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและมีความเป็นไปได้ว่าช้างจากพม่าและลาวถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเดินขบวนในไทยเป็นเวลาหลายปี ก่อนขายกลับให้พม่าเพื่อใช้ชักลากไม้

รศ.ดร.สมโภชน์ กล่าวว่า การส่งออกลูกช้างจากประเทศพม่า เพื่อไปใช้ในกิจการท่องเที่ยว แม้ระยะหลังมานี้จะเริ่มปรากฏให้เห็นบ้าง แต่การลักลอบจับช้างป่าในอัตราตัวเลขที่สูงอย่างต่อเนื่อง เป็นไปได้ว่าอาจมีผลต่อการสูญพันธุ์ประชากรช้างป่าในประเทศพม่าอย่างรวดเร็ว โดยนักวิชาการในต่างประเทศได้มีการสร้างแบบจำลองการจับช้างป่าในอัตราคงที่เท่าปัจจุบันหรือประมาณ 100 ตัว/ปี ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ต่อไป ช้างป่าในพม่าอาจสูญพันธุ์ได้ในอีก 31 ปีข้างหน้า

“สิ่งที่ต้องเฝ้าระวัง คือ เมื่อถึงจุดหนึ่งหากช้างป่าในประเทศพม่าลดลง การลักลอบจับช้างในประทศไทยก็อาจจะมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในบริเวณเขตชายแดน ทั้งนี้เพราะแนวโน้มการนำเข้าช้างเอเชียในประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองซาฟารีและสวนสัตว์ที่มีการขยายตัวอย่างมากในประเทศจีน โดยในระหว่างปี 2532-2543 มีข้อมูลการส่งช้างป่าเข้าสู่ประเทศจีน 91 ตัว ในปี พ.ศ.2543 มีการนำช้างเข้าจากไทยและประเทศอื่นในเอเชียเพื่อใช้ในคณะละครสัตว์”

อย่างไรก็ตามในกรณีเหตุการณ์การตายของช้างป่าในหลายกรณีที่ผ่านมา นอกจากเชื่อว่าเป็นฝีมือของนายพรานและขบวนการล่าช้างแล้ว หลายครั้งมักมีการระบุว่ามาจากประเด็นความขัดแย้งของคนกับช้าง ซึ่งเป็นความโกรธแค้นของชาวบ้านในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการเข้าทำลายพืชสวนไร่นา

ของช้างป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ในเรื่องนี้ รศ.ดร.สมโภชน์ กล่าวว่า ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างเกิดขึ้นมายาวนาน เป็นปัญหาใหม่ที่ต้องแยกออกจากประเด็นปัญหาการล่าช้างป่าให้ชัดเจน และส่วนตัวเชื่อว่า ชาวบ้านที่เข้าไปมีส่วนให้เกิดกลไกการล่าช้างนั้นเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น เพราะชาวบ้านบางส่วนก็มีส่วนช่วยอย่างมากในการบริหารจัดการช้างด้วย

“ทุกวันนี้มีช้างป่าอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ 61 เขต และมี 28 เขตอนุรักษ์ ที่มีปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้าง คิดเป็น 46 เปอร์เซ็นต์ โดยสาเหตุสำคัญของความขัดแย้งมาจากการขยายตัวของพื้นที่เกษตร และพื้นที่ป่าลดลง และช้างป่าเพศผู้ต้องการอาหารเพื่อแข่งขันในการสืบพันธุ์ เป็นต้น ซึ่งในช่วงแรกต้องยอมรับว่าความขัดแย้งรุนแรงนำมาซึ่งความสูญเสีย มีการวางยาเพื่อฆ่าช้างพร้อมกันหลายตัวอย่างน่าสลดใจ แต่ปัจจุบันได้มีการ

เข้าไปส่งเสริม สนับสนุนให้ชาวบ้านอยู่ร่วมกับช้างได้โดยเจ้าหน้าที่รัฐ และนักวิชาการ

ตัวอย่างความสำเร็จที่รัฐร่วมกับชุมชน มีตัวอย่างให้เห็นทั้งการอนุรักษ์ป่าชุมชนในหลายพื้นที่ การอนุรักษ์กระทิงที่เขาแผงม้า และการอนุรักษ์ช้างป่าที่กาญจนบุรีและอีกหลายๆพื้นที่ ที่รัฐร่วมทำภาคส่วนอื่นๆอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ความขัดแย้งลดลงไปได้มาก คือ จากเดิมที่มีการไล่ช้างที่เบียดเบียดเหมือนไล่หมูไล่หมา เช่นการจุดไฟเผาแยงรถยนต์เพื่อไล่ช้างกลัวการใช้ลวดไฟฟ้า เป็นต้น ซึ่งทั้งคนและช้างก็เครียด จนในที่สุดเกิดกรณีช้างอาละวาดทำร้ายคนในที่สุด แต่ตอนนี้มีการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบ ทั้งการเฝ้าระวังที่เป็นเครือข่ายในระดับชุมชน การกันพื้นที่ให้ช้าง การปลูกพืชอาหารให้ช้าง การสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม ทำให้ช้างลดการรุกล้ำเข้ามาในพื้นที่ได้ในระดับหนึ่ง โดยชุมชนได้พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ใกล้

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 145,530
Ad Rate: 1,500

Section: จุดประกาย/ไฮโซตี้

วันที่: พฤหัสบดี 9 กุมภาพันธ์ 2555

ปีที่: 25

ฉบับที่: 8540

หน้า: 02(ขวา)

Col.Inch: 165.50 Ad Value: 248,250

PRValue (x3): 744,750

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: Green Life: ส่งสถานการณ์... การลักลอบ ค้าช้าง

กับหลักการทางวิชาการมากขึ้น โดยคาดว่า
ในที่สุดจะมีระบบบริหารจัดการที่ทั้งคนและ
ช้างอยู่ด้วยกันได้โดยไม่เกิดความตึงเครียด
ของทั้งสองฝ่าย

การจัดการช้างในประเทศไทยในเขต
อนุรักษ์ เน้นอนว่าต้องมีระบบสายตรวจ
ลาดตระเวน ปรานปราม ป้องกัน บังคับกฎหมาย
แต่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืนจำเป็นต้องการแนวร่วม
จากชุมชน ซึ่งนอกจากจะลดปัญหาความขัดแย้ง
แล้ว ชาวบ้านเองจะช่วยเป็นหูเป็นตา ช่วยดูแล
รักษาช้างในพื้นที่และอุดช่องโหว่ของระบบการ
บริหารจัดการช้างป่า สัตว์ป่า ความหลากหลาย
ทางชีวภาพ และพื้นที่อนุรักษ์ด้วย ซึ่ง
น่าเสียดายว่าแนวร่วมจากชุมชนนี้ นับวัน
จะอ่อนแอมากขึ้นไปทุกที่จนน่าเป็นห่วง”
รศ.ดร.สมโภชน์ กล่าวทิ้งท้าย

หมายเหตุ : ข้อมูลและภาพประกอบ
โดย พิเชฐ นุ่นโต กลุ่มนิเวศวิทยาและ
การอนุรักษ์ ภาควิชาชีววิทยา คณะ-
วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ
ทัตตยา พิทยาภา นักชีววิทยาและ
ผู้ประสานงานภาคสนาม มูลนิธิฟรีแลนซ์